

Павлова Галина Євгенівна

*доктор економічних наук, професор,
декан факультету обліку і фінансів
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Pavlova Halyna

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of Accounting and Finance
Dnipro State Agrarian and Economic University
ORCID: 0000-0002-1400-7348*

Масюк Юлія Володимирівна

*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Masiuk Iuliia

*Candidate of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University
ORCID: 0009-0001-6339-3011*

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-3-10761

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ
ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
INFORMATION SUPPORT FOR SCIENTIFIC
AND RESEARCH WORK OF STUDENTS
OF ECONOMIC SPECIALTIES**

Анотація. Інформаційне забезпечення є ключовим елементом науково-дослідної роботи для здобувачів економічних спеціальностей, оскільки сучасні економічні дослідження базуються на аналізі великих масивів даних, застосуванні цифрових технологій та використанні актуальних наукових джерел. Важливість дослідження інформаційного забезпечення наукової роботи здобувачів економічних спеціальностей обумовлена необхідністю ефективного використання сучасних інформаційних ресурсів та технологій. В умовах цифрової економіки, автоматизації аналітичних процесів та зростання вимог до академічної доброчесності це питання набуває особливої значущості. Подальше дослідження даного питання сприятиме підвищенню якості економічних наукових досліджень та вдосконаленню методів їхнього інформаційного забезпечення. Результативність здійснення наукових досліджень у здобувачів економічних спеціальностей значною мірою залежить від своєчасного отримання інформації про новітні досягнення у сфері науки та її ефективного застосування в наукових, дослідницьких і проектних цілях.

Мета. Метою дослідження є висвітлення ролі інформаційного забезпечення в процесі здійснення науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети в дослідженні було використано такі методи як: аналіз і синтез для системного вивчення сутності інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи, системний підхід застосовувався для комплексного розгляду інформаційного забезпечення як сукупності взаємопов'язаних елементів, метод узагальнення сприяв формулюванню висновків щодо ефективності використання інформаційних ресурсів у наукових дослідженнях, графічний метод застосовувався для наочного відображення отриманих результатів у вигляді діаграм і графіків. Застосування цих методів дало змогу детально проаналізувати роль інформаційного забезпечення у науково-дослідній діяльності та сформулювати рекомендації щодо його вдосконалення.

Результати. В статті окреслено сутність та особливості інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей. Встановлено, що ефективно інформаційне забезпечення сприяє розвитку науки,

підвищенню ефективності управлінських рішень і створенню конкурентних переваг в економіці. Доведено, що створення інформаційного забезпечення є початковим етапом проведення будь-якого дослідження. При цьому обсяг і якість зібраних даних відіграють ключову роль у визначенні його результатів для здобувачів економічних спеціальностей. Запропоновано авторське визначення сутності і поняття інформаційне забезпечення, а саме як система збору, обробки, зберігання та використання інформації, необхідної для виконання певних завдань, прийняття рішень або проведення досліджень. Доведено, що здобувачі економічних спеціальностей використовують інформацію для виявлення закономірностей, прогнозування економічних явищ і обґрунтування наукових висновків. В процесі інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи здобувачам економічних спеціальностей важливо дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Перспективи. Перспективні напрями подальших наукових досліджень мають бути спрямовані на дослідженні особливостей роботи електронних бібліотек і цифрових архівів в контексті отримання наукової інформації для досліджень здобувачів економічних спеціальностей.

Ключові слова: інформація, наукові дослідження, інформаційне забезпечення, здобувачі економічних спеціальностей, цифровізація, наука.

Summary. Introduction. Information support is a key element of scientific research work for applicants for economic specialties, since modern economic research is based on the analysis of large data sets, the application of digital technologies and the use of relevant scientific sources. The importance of studying the information support of the scientific work of applicants for economic specialties is due to the need for the effective use of modern information resources and technologies. In the context of the digital economy, automation of analytical processes and increasing requirements for academic integrity, this issue is of particular importance. Further study of this issue will contribute to improving the quality of economic scientific research and improving the methods of their information support. The effectiveness of scientific research by applicants for economic specialties largely depends on the timely receipt of information about the latest achievements in the field of science and its effective application for scientific, research and project purposes.

Purpose. The purpose of the study is to highlight the role of information support in the process of carrying out scientific and research work of students of economic specialties.

Materials and methods. To achieve the goal, the following methods were used in the study: analysis and synthesis for a systematic study of the essence of information support for scientific research, a systematic approach was used for a comprehensive consideration of information support as a set of interconnected elements, the generalization method contributed to the formulation of conclusions regarding the effectiveness of the use of information resources in scientific research, the graphical method was used to visually display the results obtained in the form of diagrams and graphs. The use of these methods made it possible to analyze in detail the role of information support in scientific research and to formulate recommendations for its improvement.

Results. The article outlines the essence and features of information support for research work of students of economic specialties. It is established that effective information support contributes to the development of science, increasing the efficiency of management decisions and creating competitive advantages in the economy. It is proven that the creation of information support is the initial stage of conducting any research. At the same time, the volume and quality of the collected data play a key role in determining its results for students of economic specialties. The author's definition of the essence and concept of information support is proposed, namely as a system of collecting, processing, storing and using information necessary for performing certain tasks, making decisions or conducting research. It is proven that students of economic specialties use information to identify patterns, predict economic phenomena and substantiate scientific conclusions. In the process of information support for research work, it is important for students of economic specialties to adhere to the principles of academic integrity.

Discussion. Promising directions of further scientific research should be aimed at studying the features of the work of electronic libraries and digital archives in the context of obtaining scientific information for research by applicants for economic specialties.

Key words: information, scientific research, information support, applicants for economic specialties, digitalization, science.

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення є ключовим елементом науково-дослідної роботи для здобувачів економічних спеціальностей, оскільки сучасні економічні дослідження базуються на аналізі великих масивів даних, застосуванні цифрових технологій та використанні актуальних наукових джерел. Важливість дослідження інформаційного забезпечення наукової роботи здобувачів економічних спеціальностей обумовлена необхідністю ефективного використання сучасних інформаційних ресурсів та технологій. В умовах цифрової економіки, автоматизації аналітичних процесів та зростання

вимог до академічної доброчесності це питання набуває особливої значущості. Подальше дослідження даного питання сприятиме підвищенню якості економічних наукових досліджень та вдосконаленню методів їхнього інформаційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ключових аспектів інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи свідчить про значний рівень вивчення даного питання. Досліджено сутність та вимоги Законів України «Про інформацію» та «Про вищу освіту». Встановлено, що велика кількість науковців присвятили свої пра-

ці вивченню питань інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи серед них такі науковці як: Гораш К. В. [4], Горбатюк С. Є. [5], Гресь О. М. [1], Добровольська В. В. [2], Литвин С. Х. [2], Прокопенко А. [7], Харківська А. [7] та ін.

Проте, малодослідженими залишаються аспекти інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи здобувачів саме економічних спеціальностей.

Метою статті є висвітлення ролі інформаційного забезпечення в процесі здійснення науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети в дослідженні було використано такі методи як: аналіз і синтез для системного вивчення сутності інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи, системний підхід застосовувався для комплексного розгляду інформаційного забезпечення як сукупності взаємопов'язаних елементів, метод узагальнення сприяв формулюванню висновків щодо ефективності використання інформаційних ресурсів у наукових дослідженнях, графічний метод застосовувався для наочного відображення отриманих результатів у вигляді діаграм і графіків. Застосування цих методів дало змогу детально проаналізувати роль інформаційного забезпечення у науково-дослідній діяльності та сформулювати рекомендації щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне забезпечення — це комплекс заходів, ресурсів і технологій, спрямованих на збирання, обробку, зберігання, поширення та використання інформації для прийняття обґрунтованих рішень у різних сферах діяльності. Ефективне інформаційне забезпечення сприяє розвитку науки, підвищенню ефективності управлінських рішень і створенню конкурентних переваг в економіці. Результативність здійснення наукових досліджень у здобувачів економічних спеціальностей значною мірою залежить від своєчасного отримання інформації про новітні досягнення у сфері науки та її ефективного застосування в наукових, дослідницьких і проектних цілях. Формування об'єктивного уявлення про наукове дослідження неможливе без доступу до повної та достовірної інформації про сучасні наукові досягнення. Документальні джерела відіграють ключову роль у цьому процесі. Сьогодні документ трактується як матеріальний носій, що містить зафіксовану інформацію. Наукові документи, своєю чергою, містять результати теоретичних і експериментальних досліджень, висвітлюють методику та етапи їхнього проведення, а також розкривають особливості наукового пошуку. Завдяки таким джерелам можна відстежити історію найважливіших наукових відкриттів.

Гресь О. М. наголошує на тому, що: «розвиток системи інформаційного забезпечення наукових досліджень є частиною національної стратегії інформаційного розвитку та інформаційної політики

країни. Довгострокові оцінки перспектив ефективного розвитку в цій сфері повинні спиратися на знання її традицій та закономірностей. Пришвидшення темпів накопичення, оновлення та передачі інформації спровокувало певні виклики та висунуло нові вимоги до технології організації інформаційного забезпечення наукових досліджень, які завжди були покладені в основу будь-якої науки» [1, с. 112].

За твердженням Литвина С. Х. та Добровольської В. В.: «наукова інформація — це логічна інформація, яка отримується у процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу (містить сукупність повних і точних відомостей про розвиток природи, суспільства і людини, зафіксованих у науковому документі) і використовується в суспільно-історичній практиці» [2, с. 91].

Зауважимо, що створення інформаційного забезпечення є початковим етапом проведення будь-якого дослідження. При цьому обсяг і якість зібраних даних відіграють ключову роль у визначенні його результатів для здобувачів економічних спеціальностей.

Питання інформаційного забезпечення наукових досліджень першочергово регулюється нормами Закону України «Про інформацію». Стаття 2 Закону стверджує що: «ключовими принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію, відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя» [3].

Здійснення науково-дослідної роботи супроводжується в першу чергу інформаційним забезпеченням.

Гораш К. В. зазначає, що: «інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи студентів можемо розглядати як систему, яка поєднує концептуальні погляди на інформацію як на об'єкт і предмет дослідження, зміст інформаційних ресурсів, доступність інформаційних джерел, технології здійснення і регулювання інформаційних процесів на етапах навчального дослідження, що в цілому задовольняє інформаційні потреби студентів» [4].

Пропонуємо авторське визначення сутності і поняття інформаційного забезпечення, а саме як система збору, обробки, зберігання та використання інформації, необхідної для виконання певних завдань, прийняття рішень або проведення досліджень. Ключовими аспектами інформаційного забезпечення, на нашу думку, є збір, обробка та використання інформації. Отже, інформаційне забезпечення є критично важливим у багатьох сферах, таких як наука, бізнес, державне управління та освіта, оскільки воно впливає на ефективність аналізу та прийняття рішень.

За твердженням Горбатюк С. Є.: «з метою підвищення ефективності дослідження здобувач має бути обізнаним із національною та зарубіжними системами науково-технічної інформації, зокрема

науково-інформаційним, програмно-технологічним та організаційно-методичним забезпеченням системи формування інформаційних ресурсів в Україні і за кордоном, у тому числі особливостями реферування вітчизняної і зарубіжної наукової літератури. Сьогодні в Україні створено систему інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів, що передбачає використання національної та світових комп'ютерних мереж, формування баз даних із науково-технічної та економічної інформації. Інформаційні послуги дослідникам надають бібліотеки та наукові установи» [5, с. 134].

В процесі здійснення науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей інформація відіграє ключову роль, адже виступає ключовим елементом наукових досліджень у сфері економіки, оскільки забезпечує основу для аналізу економічних процесів, розробки стратегій і прийняття управлінських рішень. Здобувачі економічних спеціальностей використовують інформацію для виявлення закономірностей, прогнозування економічних явищ і обґрунтування наукових висновків.

В контексті економічної науки інформація — це сукупність відомостей про стан, розвиток та взаємозв'язки економічних систем, які використовуються для оцінки ефективності діяльності, моделювання ринкових процесів і прийняття рішень.

Для отримання та опрацювання економічної інформації здобувачі економічних спеціальностей використовують такі методи збору як: офіційна ста-

тистика, моніторинг ринків, експертні опитування, економічне моделювання.

Основні характеристики інформації в економічних дослідженнях представлені на рисунку 1.

Отже, враховуючи вищенаведене варто зазначити, що інформація є основою наукових досліджень в економіці. Здобувачі економічних спеціальностей повинні вміти критично оцінювати її якість, аналізувати статистичні дані та використовувати сучасні методи дослідження для прийняття ефективних рішень.

При проведенні наукових досліджень здобувачі економічних спеціальностей повинні ретельно підходити до відбору інформаційних джерел, щоб забезпечити достовірність, актуальність і релевантність отриманих даних.

Ми пропонуємо покроковий алгоритм відбору джерел для науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей, а саме:

- перевірка авторитетності джерела інформації;
- оцінювання актуальності;
- перевірка релевантності;
- оцінка повноти інформації;
- перевірка об'єктивності;
- перевірка доступності і можливості перевірки першоджерела інформації.

Отже, якість наукового дослідження залежить від правильного вибору інформаційних джерел. Використання перевірених джерел дозволить сформувати науково обґрунтовані висновки та забезпечити високу якість дослідження.

Рис. 1. Основні характеристики інформації в економічних дослідженнях
Джерело: розробка авторів

Важливою є точка зору Литвин С.Х. і Добровольської В.В. в контексті того, що: «важлива роль у дослідженнях наукової інформації належить наукометрії, яка займається статистичними дослідженнями структури та динаміки масивів і потоків наукової інформації. Завдання наукометрії вирішуються спеціалізованими інститутами та інформаційними службами, які створюють наукометричні бази даних для відстеження цитованості наукових публікацій, опублікованих у наукових виданнях та дослідження публікаційної активності та цитованості авторів наукових праць. Наукометрична база даних — це також пошукова система, яка формує статистику, що характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і дослідницьких організацій. Наукометричні показники застосовуються для оцінювання ефективності наукової діяльності з використанням як якісних, так і кількісних оцінок. В основі якісних оцінок лежать висновки експертів. Кількісні оцінки ґрунтуються на опублікованих даних і патентній інформації: це число публікацій, аналіз частоти їхньої цитованості (індекс цитування), індекс Гірша, імпаکت-фактор наукового журналу, в якому роботи опубліковані, кількість отриманих вітчизняних та міжнародних грантів, стипендій, вітчизняних та іноземних премій, участь у міжнародному» [2, с. 95].

В процесі інформаційного забезпечення науково-дослідної роботи здобувачам економічних спеціальностей важливо дотримуватися принципів академічної доброчесності. Адже доброчесність науковця — це основа якісної та відповідальної наукової діяльності. Вона включає чесність, об'єктивність, відповідальність та дотримання етичних стандартів у всіх аспектах дослідницької роботи. Будь-яке наукове дослідження має ґрунтуватися на власних ідеях та аналізі, з належним цитуванням використаних джерел. Плагіат, самоплагіат та незаконне присвоєння чужих ідей є серйозними порушеннями академічної етики.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» академічною доброчесністю визначається: «сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [6].

За твердженням Харківської А. та Прокопенко А.: «академічна доброчесність відіграє важливу роль у фільтруванні всього потоку інформації, який накопичується в процесі наукових досліджень, особливо того, що публікується в мережі Інтернет. Доброчесний науковець не лише створює якісну й достовірну базу для подальших досліджень, але й вмє виокремлювати актуальні та важливі наукові праці, спрямовані на вирішення сучасних проблем. Така людина здатна критично оцінювати наукові матеріали, виявляти помилки, неактуальність чи застарілість певних даних і, за необхідності, анулювати їх з наукового обігу. Це дозволяє забезпечити чистоту наукового простору та зберегти високу якість знань, на яких будуються подальші дослідження» [7, с. 100].

Отже, доброчесність науковця — це не лише етична вимога, а й запорука розвитку науки, суспільного прогресу та збереження довіри до академічних інституцій.

Враховуючи вищенаведене наголосимо на тому, що наукова інформація є ключовим елементом будь-якого дослідження, оскільки вона забезпечує обґрунтованість висновків, формування нових знань і розвиток науки. Вона включає перевірені факти, концепції, теорії, методи та результати попередніх досліджень, які використовуються для аналізу та вирішення наукових проблем. Наукова інформація є фундаментом науково-дослідної роботи здобувачів економічних спеціальностей. Володіння навичками пошуку, обробки та аналізу інформації є запорукою успішного дослідження та наукового внеску.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи проведене дослідження наголосимо на тому, що інформаційне забезпечення розширює розуміння процесів наукової комунікації та відкриває нові перспективи для проведення досліджень. Її пошук відбувається у бібліотеках, через спеціалізовані інформаційні установи, державні служби науково-технічної інформації, а також за допомогою мережі Інтернет, електронних бібліотек і цифрових архівів. Володіння навичками швидкого пошуку та аналізу необхідних матеріалів із застосуванням сучасних технологій є ключовим для здобувачів економічних спеціальностей. Перспективні напрями подальших наукових досліджень мають бути спрямовані на дослідження особливостей роботи електронних бібліотек і цифрових архівів в контексті отримання наукової інформації для наукових досліджень здобувачів економічних спеціальностей.

Література

1. Гресь О.М. Інформаційне забезпечення наукових досліджень: правовий аспект. *Право. Людина. Довкілля*. 2021. № 12. С. 110–115.
2. Литвин С.Х., Добровольська В.В. Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувачів наукового ступеня доктора філософії. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 90–98.

3. Про інформацію : Закон України: від 02.10.1992 № 2657-XII (зі змінами). *Законодавство України. Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 20.02.2025).
4. Гораш К. В. Структурні інформаційного забезпечення науково-дослідницької діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Народна освіта*. 2014. № 1(22) URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2179 (дата звернення: 24.02.2025).
5. Горбатюк С. Є. Інформаційне забезпечення наукового дослідження: інституційно-правові аспекти. *Вісник НАДУ*. 2014. № 4. С. 130–138.
6. Про вищу освіту: Закон України: від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). *Законодавство України. Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.02.2025).
7. Харківська А., Прокопенко А. Етика наукових досліджень в умовах війни: академічна доброчесність у вищій освіті. *Освітні обрії*. 2024. № 2(59). С. 99–102.

References

1. Hres, O. M. (2021) Informatsiine zabezpechennia naukovykh doslidzhen: pravovy aspekt [Information support for scientific research: legal aspect]. *Pravo. Liudyna. Dovkillia*. № 12. pp. 110–115 [in Ukrainian].
2. Lytvyn, S. Kh., and Dobrovolska, V. V. (2021) Informatsiine zabezpechennia naukovo-doslidnoi roboty zdobuvachiv naukovoho stupenia doktora filosofii [Information support for research work of candidates for the degree of Doctor of Philosophy]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. № 3. pp. 90–98 [in Ukrainian].
3. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy: vid 02.10.1992 № 2657-KhII (zi zminamy). *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna rada Ukrainy*. (1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].
4. Horash, K. V. (2014) Skladovi informatsiinoho zabezpechennia naukovo-doslidnytskoi diialnosti studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Components of information support for scientific and research activities of students of higher educational institutions]. *Narodna osvita*. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2179 [in Ukrainian].
5. Horbatiuk, S. Ye. (2014) Informatsiine zabezpechennia naukovoho doslidzhennia: instytutsiino-pravovi aspekty [Information support of scientific research: institutional and legal aspects]. *Visnyk NADU*. № 4. pp. 130–138 [in Ukrainian].
6. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy: vid 01.07.2014 № 1556-VII (zi zminamy). *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna rada Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
7. Kharkivska, A., Prokopenko, A. (2024) Etyka naukovykh doslidzhen v umovakh viiny: akademichna dobrochesnist u vyshchii osviti [Ethics of scientific research in wartime: academic integrity in higher education]. *Osvitni obrii*. № 2(59). pp. 99–102 [in Ukrainian].